

gileg ugyanaz volt, mint a lawn-tennisnél. Még a rakettek is divatban voltak, akkor három hüvely hosszú s öt hüvely széles tojásdad hálók hajlított fakerettel, melynek 15 hüvely hosszú nyele volt.

A labdázó-házak a XVII. század közepén voltak a leglátogatottabbak, midőn magában Párisban 300 ily ház volt s külön czéhe állott fenn a labdamestereknek (paumiers), kik egyedül tarthattak ily labdázó-házakat. De már akkor egyidejűleg nagyon elszaporodtak a billiárdok, melyek később veszélyes vetélytársai lettek a labda-házaknak. A múlt században már mindenütt hanyatlott a labdázási kedv és a labdázó-házakat lassankint lakomákra, mutatványokra és tánczokra használták fel. Igen jellemző, hogy maga a «bál» szó is, azaz a táncmultságok neve a labdázó-házak (Ballhaus) nevéből ered. Egész nemzedékeknek kellett eltűnnie, míg a régi labdázó kedv a jelen század elején a tornázás alakjában újból feltűnt, s hova-tovább mindenütt tért hódít.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csizsár József.

Számtani kérdés:

Melyik azon háromjegyű szám, melynek számjegyeiből képezett első három permutációt számoknak véve, azok közt a következő összefüggés áll fenn: az első és második szám közt a különbség 9; az első s harmadik között 90; a második s harmadik között 81?

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon néger országnak, a mely Afrikának mintegy középpontját képezi, a Tsad-tó alján a Sári folyóval? Szép asszonyairól híres. Mi a fővárosa?

Történelmi kérdés:

Ki volt az a spártai király és híres ó-kori hadvezér, a ki született 444 Kr. e.? Győzelmesen harcolt Kis-Ázsiában a perzsák ellen 396–394; legyőzte a thebaiakat; megmentette Spártát s Egyiptom meghódítására indult, de visszatértében meghalt 358.

Természetrizajzi kérdés:

Melyik az egész földön elterjedt rovarcsalád az, melynek körülbelül 10,000 fajtát ismerjük? A növények felületén élnek; a világosságnak kitéve intenzív színűek, bibiresósak, gyakran fémfényűek. Vagy a növényen bábozzák be magukat, melyen élnek, vagy gubókban, a földben és vizekben.

Vegyteni kérdés:

Mi a neve azon vegyületnek, a melyet chromsavas sókból állítanak elő; tűzálló, szép zöld színű; üvegfestésre, nyomda-, olaj- és porzellánfestékül használják; nem mérges?

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1900. augusztus 19.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A 44. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:

Számtani kérdés: 16 férfi, 10 nő és 4 gyermek volt a társaságban. **Földrajzi kérdés:** Andocs község. **Történelmi kérdés:** Diego d'Almagro. **Természetrizajzi kérdés:** Batát (batatas edulis). **Képrejtvény:** Debreczeni kollégium.

Helyesen fejtették meg: Jávor Ernő, Elzász Miksa, Lustig Henrik, Lőrincz Ferencz és Dezső, Zakár Lajos, Szabó Ferencz, Avedik Lukács, Néder Károly, Kemény Antal, Vadas Zoltán, Bohrandt Lajos, Szerényi Nándor, Bejna Ferencz, Cservenka Sándor, Ajtay Géza, Herczeg Albert, Gulovics Andor, Háberfeld Aurél, Posch Károly, Benkő Gyula, Szalay Károly, Rubner György, Novák János, Pajtinszky Miksa, Ács Nagy István, Borosnyay Oszkár, Krepelka Ferencz, Buzáth Jenő, **Jurenák Géza**, Matusik István, Techet Károly, Kutlik Félix, Milhofer Gyula, Rosenbaum Ernő, Géczy Géza, Szauer József, Labancz László, Aczél (Adler) testvérek, Botka Andor, Rosenbaum Miklós, Pethe Jenő, Vécei Ferencz, Erdei Vilmos, Mátrácz János, Sturm Emil, Goldstein Márton, Prábiez Gyula, Kender József.

A kitzított könyvjutalmat, «Plutarchos életrajzai»-t **Jurenák Géza** gimn. tan. nyerte el Modorban.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Csaszlava Gusztáv. Az iskolai térkép készítése igen nagy nehézségekbe ütközik. Vannak Budapesten kívül városaink, melyben tíz-tizenkét, sőt ennél is több különféle iskola van. Az egyes iskoláknak úgynevezett **jelei** nincsenek, így tehát legfeljebb az iskolák neveinek rövidítését használhatná, de a nevek között is vannak hosszúak, pl. kir. kath. főgimnázium; már most képzeljen el olyan iskolai térképet, hol egy várost csupa ilyen rövidített nevekkkel rajzolgat tele! — **P. E.** Az az iskola a nagykövetek, konzulok, szóval a diplomácia pályán működők előkészítője. Amde előkelő születés, tekintélyes vagyon kell hozzá, mert e kettő nélkül nehéz az előhaladás. A jogvégzeteknek a nyugati és keleti nyelvek (francia, angol, olasz, német, szerb, török, orosz stb.) ismeretére van szükségük, a szerint, a minő országban való működésre számítanak. Kétszer is meg kell gondolnia, mielőtt erre a pályára szánná magát. — **Grosz Dezső.** Ön szeretné tudni, «hogyan megy a boxereknek» — köszönöm kérdését, úgy hiszem egészségesek és szeretnének a Balatonban megfürödni. — Azt is szeretné tudni, hogy a búrok hány győzelmet arattak az angolokon — köszönjük, meglehetősen sokat; végül szeretné, ha megjósolnók, hogy meddig tart a boxer-kinai háború? Nos hát, addig fog tartani, míg vége nem szakad. Mi megfeleltünk az ön kérdéseire lelkiismeretesen, feleljen meg ön is a mi egyetlen kérdésünkre: mindezek a dolgok miért háborgatják az ön vakációi nyugalmát? — **Gayer Gyula.** Tudassa velünk tartózkodása helyét, hogy a Petőfi két kötetét visszaküldhesük. — **Jávor Jenő.** 1. Verne-regényt is fogunk küldni. 2. Az 1. 3. számot megkapja, postabélyegeken küldheti be az árát (48 fillér). — **Török Miklós.** Egy év múlva járathatja a Sihal-féle (Hetzl kiadása) «Magazin Illustré d'Éducation et de Récréation»-t. Rue Jacob, Paris, egész évre 17 forint az előfizetési ára. — **Új Simeon.** Nem közölhető. — **Lenk Dezső.** A kiadóhivatal átadta nekünk az ön szép levelét. Valóban gyönyörködtünk benne, mert így kezdődik: «Nem igaz, hogy előfizetésem lejárt» — s így folytatódik: «Ha még egyszer ily rendetlenséget tapasztalok» stb. . . Nemde szépen hangzanak az ilyen szavak? . . . Az úgynevezett művelt magyar ifjú nem írhat így, s az emberekkel való érintkezésnek egy kissé más módját és formáját kell keresni. Már jó eleve meg kell szoknia azt, hogy a szerény és illedelmes hang a legjobb ajánlólevél, s a leg hamarabb célra vezető.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középiskolai ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre ... 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre ... 4 kor. 80 fill.		IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre ... 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
<i>Megjelenik minden vasárnap.</i>	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	

SZENT ISTVÁN NAPJA.

Minden nemzetnek ereje a múlt hagyományain épült fel, s az ősök nagysága a legdrágább örökség. A gyermek háladatosságával kell a hagyományokhoz ragaszkodnunk, s a hívő lélek rajongásával őriznünk az örökséget.

Hajdanában a *Nagy-Boldogasszony* napi törvénylátás Székesfehérvárra gyűjtötte az ügyesbajos embereket ezreit, a fényes köntösű urakat és darócz ruhába öltözött jobbágyokat egyaránt. Messze földről zarándokoltak el gyalogszerrel, hogy hallják István királynak és utódainak igazságtévő szavát, hogy gyönyörködjenek a keresztény isten tiszteletére épített fényes templomban, s meghallgassák az első biboros főpapnak, Asztriknak böles beszédét. Bizvást elmondhatjuk, hogy együtt volt az egész ország, a *nemzet*, mely az új eszmék és új vallás áldásait akkor még csak homályosan értette meg, de áldásait hamar tapasztalta.

Hogy aztán az első szent királynak épen talált jobb kezét, a *Szent Jobb*-ot ereklyeként őrizték, *nemzeti* és *vallásos* ünneppé vált augusztus 20-dika, *Szent István király napja*. Értsük jól meg: *nemzeti* és *vallásos*, mindkettő fontos és jelentős. A kereszténység fölvétele biztosította a nemzet fennmaradását, ez teremtette meg azt a szilárd alapot, melyre az új magyar királyság alkotmányának ezredékekre szóló hatalmas épületét lerakhatta; a böles és nagy király, a nemzet erkölcsi és anyagi felvirágozásának eszközlője, *szent* király is volt, ki a trónus magasságában alázatos lélekkel térdelt le, mint gyöngye szolgája annak a másik Úrnak, a ki fölötte áll a koronás királyoknak, a ki az idők végtelen határanak megszabója, élők és holtak igazságos bírója.

Oltárok képén ragyog az első magyar király fenséges arca, belevilágít ezer esztendő történetünk fényes és sötét századaiba, közös kineve az egész nemzetnek nemcsak királyi nagyságával, hanem hitének fényességével is.

Ez a legdrágább örökség, mely a múltból reánk szállott.

Voltak a magyar vitézségnek esodálatos tényei, melyekre nemzeti büszkeséggel tekintünk vissza, nem mulasztunk el soha egy alkalmat sem, hogy lerójjuk a hála adóját a hősök iránt, amde az idők folyamán megváltozik az egyes korok arzu-lata. A személyes bátorságot háttérbe szorítja a lőpor feltalálása, a párviadalok helyett tömeg-harcok keletkeznek, a fegyverek tökéletesítése hősökké avat vézna testü embereket, a kik világra-szólo harcok sorsát az íróasztalnál, papíron, előre megállapított tervek alapján döntik el: így válnak regebéli alakokká a hősök, kiknek *emléke* él csupán, s élnie kell a nemzet szívében mind-örökké.

Az olyan nemzeti hős, mint Szent István volt, az idők teljében mindinkább éltetően világít a múltból a jövőbe. Úgy tetszik nekünk, mintha alakja folyton nőne, szívünk összeforrt az emlékel, mindennap megújul, mert mindennap előttünk áll a reá figyelmeztető jelenségek egész sora.

A jámbor földmivelő a templomban buzgó lélekkel imadkozik hozzá, a szolozsma őt dicsőíti szárnyas igékkel, a festett kép őt juttatja eszébe a falusi gyermeknek, a ki a história könyvét még nem lapozgatta; a művelt embert a történelem komoly lapjai ihletik meg, midőn nemzete múltját tükörnek látja, melyből az események hosszú láncolata oktatva szól hozzá:

— Magyarország fennállásának, a magyar nem

zet államalkotó erejének gyökere a keresztény vallás, s a ki ezt apostoli buzgósággal elterjesztette: nemzetének bizonyára legnagyobb jótévője volt. A Szűz Anya oltalmáért esdő István király kilencszáz éves *elő* alakja a történelemnek, s midőn a «Magyarország Patrónája» képével ékesített zászlók lobogtak a véres harcokban a törökök ellen, a *szent király* szellemkeze tartotta azt, s vitte diadalra. Nem a hadak élén, hanem a küzdő vitézek szívében volt.

*

Ezek a gondolatok szállanak meg minket *Szent István napján*, s különösen most, mikor a magyar keresztény világ kilencszázados évfordulója van. Hogy minémű ünnepek lesznek *Mária országában*, arról nem beszélünk, hogy azonban minden magyar embernek, minden magyar ifjúnak ünnepelni kell: ezt valljuk és hirdetjük. Egy szív dobogjon a milliók kebelében ezen a napon, s megelevenedvén a régi emlékek, hadd áraszsza a múlt a maga egész fényességét reánk gyarló utódokra.

Érezzük a kötelezettség nagyságát, mely minket ehhez a hazához fűz, ennek a földnek a szeretetére figyelmeztet. Ha az ősök vérrel áztatták, nekünk felvirágoztatni, termővé tenni a kötelességünk; ha az ősök karddal védték meg, nekünk a munkás ész hatalmával kell megvédenünk.

Te pedig «dicsőséges Szent Jobb Kéz», «drága kincse népünknek», «nagy öröme szívünknek», vezesd tovább népedet a te nagy hatalmaddal. Hívó lelkünk áhítattal néz reád, s felbuzog szívünkben a haza- és nemzetszeretet fohásza:

«Tedd jóra munkássá e nemzetet,
Hogy a mihez fog óriás keze,
Végére hajtson minden kezdetet».

II. RÁKÓCZI FERENCZ.

Jósika Miklós regénye.

22

Az ifjúság számára átdolgozta Gaal Mózes.

Az előleges tanácskozások után Rákóczi felvoit ingerülve. Ő, Pettesi és Telekesi kisebbségben maradtak béketerveikkel; hárman szemközt egész felbőszült seregével azoknak, kik megunták a hitegetéseket s inkább szerettek becsülettel veszni, mint üres ígéretekért egy hazát vetni a latba!

Ezt akarta-e Rákóczi? Nem! ő ezt nem akarta, nem akarhatta, de megmenteni vágyott valamit, mert félt, hogy mindent elveszt.

Mikor május 30-án az országgyűlési szövet-palotába belépett, főséges látvány lepte meg. Oh! még egyszer látta e nemzetet képviselőiben, még egyszer, mint tündérképletek, vonult el szemei előtt, a nemzeti élet hosszú története! Itt ültek az areopagok, itélendők a nemzet élete vagy veszte fölött!

Nagy és végzetszerű pillanat volt ez!

Telekesi Rákóczit a karok és rendek nevében e szavakkal üdvözölte:

Most már békével elbocsátod uram a te szolgálodat, mert szemeim látták a te dicsőségedet! Uram jelenj meg azoknak, kik itt ülnek a halál árnyában és sötétségében s vezérelj lépteinket a béke útjára!

Az első ülés tiszteletkésekben telt el, sok szép beszéd csendült meg a szellős teremben, de végzéssé semmi sem lön.

A jövő napon volt az első fontos ülés: Labánszki János előadta a herceg indítványait.

Síri csend fogadta azokat. Olyan volt ez, mint a szélszűnet zajongó vihar előtt.

Ezen indítványok legnevezetesebbike a kibékülés terve volt. Rákóczi úgy vélekedett, hogy egészen felmondani a hűséget a királynak nem tanácsos, mert a hadi szerencse kockája forgandó s ha végre a király előnyére fordulna: akkor Magyarországot meghódított tartományak fogja tekinteni.

Soknak inyére volt Rákóczinak ez az eszméje, azért a sor e pontra kerülvén, többen nyugodt higgadtsággal pártolták azt.

Mások a földmivélés és kereskedés pusztulását hozták fel okúl a békére. A forradalmi hadsereg legnagyobb része földmivelőkből áll — szoltak — s így minden gazdaság pusztulásnak indul, mert a kóbor élethez s nagy izgatottsághoz szokott nép elvesztette kedvét a szelidebb házi s gazdasági munkákra.

Az ellenkező véleményűek élénk színekkel festették a német vezéreknek képzeletet haladó kegyetlenségeit, a pusztítást, melyet még jelenben, a békealkudozások közt is tesznek. Többen elősorolták az esküket, a számtalan ígéretek, melyek megszegettek s nyíltan kimondták: hogy csak a harc új s élénkebb folytatásában látnak üdvét.

A leghevesebbek azt indítványozták, hogy szakadjanak el végképen az uralkodóháztól. Rákóczinak alig sikerült a felbőszült kedélyeket némileg lecsendesíteni s a határozatot meggátolni.

A tábor sátraiban is élénk vitatkozás hangzott,

mely a különböző pártok meghasonlására mutatott.

Mindenki szövetségeket igyekezett szerezni, hogy kivihesse azt, mit véleménye szerint legjobbnak ítélte. De ha egy része a jelenlevőknek a válságos helyzet egész fontosságának öntudatával bírt, mások azon könnyelmű viselkedést tanúsították, mely minden nagyszerű, de kétes sikerű ügynek uszályát képezi.

Zene hangzott, serlegek jártak kézről-kézre s a

becsét emelje s a rossz akaratú csökkentők ellen értékét megóvja, indítványba hozta, hogy e pénzzel az ezüstben elzalogosított jószágokat is ki lehessen váltani.

Ezen indítványra valódi vihar tört ki: minden oldalról hangoztak az ellenvetések; a meghasonlás s bűjtogatás nem volt többé eltitkolható.

Rákóczi csendet intett, látszott tekintetéből, hogy fel van indulva s alig tudja fölháborodását legyőzni.

szent István Magyarország királyának megkoronáztatik.

nyelvek megoldattak s a legvérmesebb, legeszélösebb remények s álmok tarkán röpdöstek a sátrak alatt.

Rákóczi soha sem bámulatosabb és nagyobb, mint mikor őt e körözetben képzeljük; olyan volt ő s még néhány az érettebbek közül, mint az oroszán a csaholó ebek seregében.

A nyilvános ülések végre megkezdődtek. A harmadik gyűlésen Rákóczi a karokat és rendeket a hadi adóra figyelmeztette: pénz nélkül nem lehet sereget fizetni, hadsereg nélkül ninesen védelem. Rákóczi ez utóbbi időben kénytelen volt híres rézpénzt *pro libertate* veretni. Hogy ennek

— Nyílt szakadás, ármány és árulás a baj, nem egyéb! — kiáltott fel haraggal. — Semmi-ből pénzt teremteni nem lehet: pénz nélkül háborút folytatni eszelősség! A pénznek hitelét a nemzet közös értéke adja, s ha nyugodt idők jönnek, a mi most vesztésnek látszik, nyereségnek fog bizonyulni. Legyen réz, ólom vagy vas, mivel szükségünket fedjük: ha a haza mentve van, arany s ezüst szolgálatát tette meg; ha a haza szabad s gazdagsága nem idegen erszénybe foly, a réz aranyvá s ezüstté változik kevés év alatt.

— De ki esodálná, hogy az egyedüli mód, mely által még a hazát megmenteni lehet, pénz s biztos

*

béke annyi ellenszegülésre talál! — folytató hévvel. — Köztünk árulók s bujtogatók vannak uraim s ime a bizonyosság, ime az érvek! — Erre Rákóczi néhány levelet vetett a zöld szőnyeggel borított asztalra s szilárd hangon tovább szólt:

— Olvassák nagyságtok, kegyelmetek a turóci alispán, Rakovszki Menyhért levelét, melyben az országot zászlóink megtagadására szólítja fel.

— Halál az ily árulóra! — kiáltott Eszterházy Dániel — tüstént törvény elé kell idézni s megbüntetni.

Rakovszki Menyhért, ki Beresényi mellett ült, hirtelen fölkel.

— Fönséges herczeg s tekintetes karok és rendek! — szólt szembetűnő ingerültséggel, — hol van a hazafi, ki ne óhajtana ennyi iszonyúság, ennyi pusztulásnak végét érni? Mindenütt önkény, zsarolás, erőszak! a zaklatásoknak semmi vége! Százankint elkoldusodtak a családok s főleg az értéktelen pénz az, melytől végromlásukat várhatják azok, kiknek még valamijök maradt. Én nem vagyok sem áruló, sem bujtogató! Nyiltan irtam és csak annyit, nem többet, mint a mennyit itt akarok és fogok az ország színe előtt elmondani —

— Ah, nyomorú semmirekellő! — riadt fel Beresényi, kinek szemei szikráztak s ki haragjának nem tudott többé parancsolni.

— Béke, urak! — szakította őt Rákóczi félbe: — a mit most hallottunk, természetes következése a háborúnak, melyet a bécsi hatalmasok önkénye idézett föl, *nem én!* Turóc megyének legkevesebb oka van panasza, mert még eddig semmit sem szenvedett s csak a futó Schlicket látta át-sietni határain. Mivel pedig Turóc megye tiszt-sége alispánja vezénylete alatt nem hozám jött panaszra, nem az ország gyűlése elé terjesztette sérelmeit, hanem alattomos eselszövényvel törekedett a szomszéd megyék hitét és buzgóságát is megingatni, hazaárulás bűnébe esett! A mit pedig a gyalázatos irományok saját személyem ellen mondanak, e sértésekért és rágalmakért, én kérek fényes elégtételt az ország rendeitől! — Rövid szünet után így folytató Rákóczi: — Ez a jutalmam, oh hazám, hogy szabadulásodért nyugal-mamat, javaimat, nőmet, gyermekeimet, véretem, éltetem áldoztam? Ezt túrni nem tudom! Isten, ki szívembe látsz s tudod, hogy magánérdek soha sem vezetett; mindent a hazáért tettem, magam-ért semmit, itélj fölöttem! Válaszszanak kegyel-metek más vezetőt, érdemesebbet, ügyesebbet

nálamnál, én távozom s magányban akarom életemet bevégezni.

Ezzel Rákóczi felkelt s az országgyűlési sátor nyílásához sietett.

— Ne hagyjuk! Életünket, vérünket Rákóczi-ért s a hazáért! Le az árulókkal! — kiáltottak fel minden oldalról, felugrottak, Rákóczit körül-fogták, ki minden erejét felköltötte s heves védelem és küzdés közben igyekezett magának helyet szabadítani.

— Eresszettek! — kiáltott fel. — Nem akarok árulók s gyávák közt ülni. Félre! nem vagyok többé vezérek!

Klobusiecki Ferencz, az athletai termetű férfiú vívott leginkább a fejedelemmel s kiáltott: — nem eresztjük herczegsedet; a hazát nem szabad egy Rákóczinak egyéni indulatoskodásból feláldozni! — Ezzel az erős férfiú fölemelte Rákóczit s végtelen éljenzései közt az egybegyűlt országrendeknek, visszavitte elnöki székébe.

Most egyszerre a jelenet megváltozott. Beresényi, Károlyi, Ilsvai Imre és Bálint kardjaikat kirántották; sok elhagyta ülését, hogy a veszedelmet elhárítsa.

Egy szempillanat alatt Rakovszki össze volt konczolva, Okolicsányi Kristóf, ki a zavarban menekülni akart, néhány hatalmas vágást kapott.

Minden egy gomolyba szorult, senki sem tudta mi történik, hányan estek el. Irtózatot kiáltás töltötte be a léget.

— Rákóczit meggyilkolták! — hangzott egyszerre. Kik a sátorból kitódultak, az egész tábornak lázadásba hozták. Mindenki fegyverhez kapott.

Szemközt a sátor egyik nyílásával, a széles tábort utczán vágatva robogott elő Rákóczinak franczia tüzérsége. Az ágyúk a sátorok voltak szegezve; a tüzérek égő kanócczal kezükben csak parancsra vártak, hogy mindent összeromboljanak ágyúikkal s Rákóczi halálát megboszulják.

Jobbra-balra a lovasság nyargalt előre, harsogó trombiták kíséretében.

E válságos perczben szabadított rést magának a tolongók közt Zay András s a tüzérség vezénylőjéhez sietett, hangosan ordította: *Rákóczi él!* az Isten megtartja őt a nemzetnek! csak az árulók bűnhődtek! Éljen Rákóczi! Éljen a haza!

Mihelyt a tüzértiszt megtudta a dolgot, visszavonult az ágyúkkal, a lovasság, mely már az országgyűlési terem körül felállott, csapatonként elvonult s lassankint a csend — ha ily állapotot csendnek nevezni lehet — helyre állt.

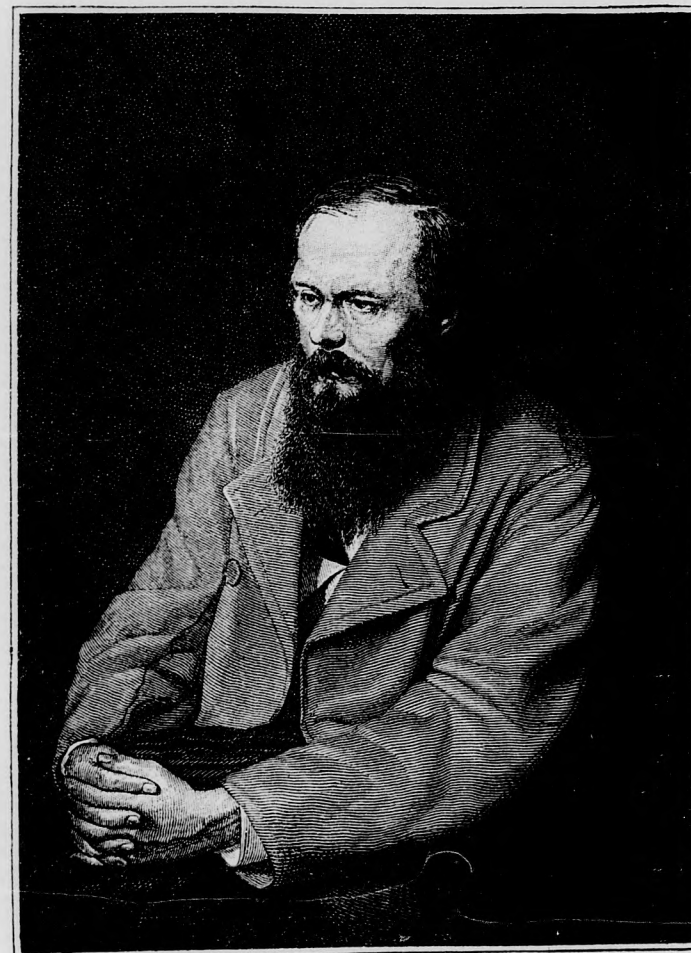
Okolicsányi Pálnak s fia Kristófnak minden armánya napfényre jött, úgyszintén Rakovszki Menyhérté is. Félelmes, messze terjedt összeesküvés, titkon a német kormány kezére akarta az országot játszani.

A gyűlés általános ingerültség közt oszlott fel s Rákóczi későn bánta meg indulatos kitörését,

Turóc megyét kitörülték a megyék sorából s a négy szomszéd megye közt felosztották.

A híres ónodi gyűlés végzései egyetlen ellenmondóra sem találtak. Az uralkodóházat trónja-vesztettnek, Magyarországot egészen külön álló országnak nyilatkoztatták ki.

*

DOSZTOJEVSZKY MIHÁJLOVCICS TÓDOR.

mert nemesak Okolicsányi Kristóf, hanem összesen tizennyolecan a jelenlevő összeesküdtek közül törvény elé idéztetvén, ki is végeztettek.

Rákóczi e nap óta a bizodalmat maga s meg-hittjei iránt, esökkenni látta.

A szabad szó elnémult; a nyilt tekintet, az őszinte szív kiáradása félénk óvatosságnak adott helyet s Magyarország legszabadabb szellemű fia, Rákóczi, gépek, és nem férfiak közt találta magát.

Rákóczinak még 55 ezrede volt ebben az időben, mind jól fegyverezve s diszesen ruházva. Ezenkívül András Miklós, egykori ferenczi barát, egy sereg kozákok és tatárt is vezényelt. Ennyi erővel kellett a végzetserű elhatározásnak sikert biztosítani.

A harc pedig kétségbeesett elszántsággal meg-kezdődött újra.

(Folytatása következik.)

KÉT NAGY OROSZ ÍRÓ.

Turgenyev Iván. — Dosztojevszky Tódor.

Évszázadok teltek el, míg Oroszország hatalmának és jelentőségének mai fokára emelkedett. A Volga vidéke ázsiai sötétségével riasztotta Európa nyugati népeit, s midőn a legújabb idők eszméi megteremtették sorjában az alkotmányos királyságokat, a nemzetek egymással versenyezve küzdöttek a szabadságért: a nagy orosz birodalom mindenható csárjai még mindig vasmarkukban tartották a milliók üstökét, s tartják ma is.

Az orosz nemzet lelki világa, szellemi élete csak e században kezdett megnyilatkozni. Erővel, eredetiséggel teljes volt ez a megnyilatkozás. Mint az ős erő, úgy buzgott fel, kifogyhatatlannak tetszik, s a műveltségben előhaladott nyugati nemzetek bámulva látták ezt a megmérhetetlen szellemi kincset, mely egyszerre tünt fel, s századok halitását czáfolta meg.

Két név vált európaszerte ismertté, bizvást elmondhatjuk, hogy egész Európa tisztelte, csupán a hazájukban támadtak e két dicső név viselőjére: *Dosztojevszky Mihajlovis Tódor* az egyik, *Turgenyev Szergejevics Iván* a másik. Ebben a két névben, mint nagyító üveg-lencsében hatalmas vonásaival meglátjuk egész Oroszországot, meg az egész orosz nemzetet. Valóban szerencsés, nagy és kiváltságos szellemek azok, a kiknek megadatott, hogy milliók meg milliók érzelmi és értelmi világának hűsége visszaturkózóivá váljanak.

Mindkét nagy írónak szenvedéssel, megpróbáltatással teljes volt az élete. Küzdenek közönyösséggel, megvetéssel, becsmérléssel, szenvednek rövidebb-hosszabb ideig tartó fogságot; dolgoznak véres verejtékkel a mindennapi kenyérért; az egyik idegen földön, hazájától távol hal meg, a másik nyomorúságban hagyja a családját — és azt aztán, mikor már a dicsőségnek boldogító ajándéka özönnel hull a kegyeletnek és hálának bőségzarujából, már nem élvezhetik, mert ott porladnak a földben.

Keserű érzés szállja meg az ember szívét, ha a nagyok életét elolvassa, a kortársak halátlanságát kell látnia.

Hadd lássuk rövid vonásokban életük folyását, s vonjuk le belőlük a tanúságot.

*

Dosztojevszky Mihajlovis Tódor 1821 november 11-dikén született Oroszországnak régi

fővárosában, *Moszkvában*. Apja orvos volt, tehetős fiából is olyan embert akart nevelni, a kinek a tudomány ad kenyeret. Ámde az ifjú igazi hivatást a reális pálya iránt nem érzett; előbb szülővárosában tanult, majd a szentpétervári mérnöki iskolát tanulva végig, meg is próbálta az állami szolgálatot, de nem tetszett neki. Sok mindent látott, a mi ettől az élettől elriasztotta. Agya tele volt gondolattal, szíve érzéssel; tüzes ifjú volt, szabadon gondolkodó, s az egyetlen pálya, melyre vágyakozott: az *írói*. Úgy hitte, hogy tollával közelebb férközik a milliók szívéhez, kifejezésre juttat olyan igazságokat, a melyekre főleg az ő elnyomott hazájában szükség volt; hirdetni fogja a szellemi műveltség előkelőségét és küzdeni fog a született hatalmasok zsarnoksága ellen.

Első művei nem sok emberre voltak hatással, de mégis akadt, a ki az ifjú Dosztojevszky nagy tehetségét fölismerte, s előre megjósolta, hogy «sok író jelen meg utána, kiket elébe helyeznek, és a vége mégis az lesz, hogy ezeket elfeledték akkor, mikor az ő dicsősége a tetőpontot éri».

Tagjává lett egy olyan titkos társaságnak, mely a francia forradalmi eszméket a fennálló orosz állapotokkal szemben dicsőítette. Csupa lelkes ifjak, értékes emberek voltak a társai. A hivatalos hatalom nyomára jutott a titkos szövetkezetnek, Dosztojevszkyt elfogták, s Miklós csár akasztófára ítélte. Ebből a zordon ítéletből négy évig tartó *szibériai kényszermunka* lett. És Dosztojevszky kitöltötte a négy évét.

Nézzetek az ő gondolkodó, komoly arcát, a mint mély tűzű szemével maga elé néz... ő mennyi szenvedést láthatott ez az ember, mikor ő maga is sokat szenvedett; hogy meglágyulhatott az ő nagy szíve az emberi szenvedés láttára, s minő isteni erő szállhatta meg, ha később az emberi nyomorultságot és emberi szenvedést festette!

Mert Dosztojevszky a szenvedők költője, pártfogója, szellemi szószólója volt.

Mikor Szibériából haza került, egész szeretettel fordult nemzete felé; az orosz élet minden jellemző vonását elleste, a népet tanulmányozta; megragadó erővel, szívet összeszorító közvetlenséggel festette a szibériai száműzöttek éktelen nyomorúságát («Jegyzetek a holt házból») s éles szeme belelátott az orosz élet minden rétegébe, s tolla, mint az éles kés, vakmerően belevágott a rothadó testbe, hogy kivágja belőle a kóros részt.

1861-től mind haláláig, 1881-ig folyton dolgoz-

zott; a szibériai négy évig való rabság megtámadta a hatalmas testi erejű férfiúnak az egészségét, de ő küzdve kórral-bajjal, csak dolgozott... dolgozott. Egyik elbeszélése a másikat követte, regényei általános feltűnést keltettek, s nagy szíve csak úgy ontotta a drága kincseket. Oly gazdag volt ez a termés, hogy az oroszok felfogni sem tudták.

Érett elme, megtisztult felfogás, az emberiség-

szerek valamit a gyermekeimnek, s ime itt kell őket hagynom *nyomorban*».

A világhírű író csakugyan nyomorban halt meg. Özvegyének a csár rendelt szerény évdíjat, gyermekeit az állam neveltette. Míg élt, csak olvasói szerették, a kritika nem ismerte el nagyságát, halála után dicsőítették, jótékony egyesületek keletkeztek a nevére, műveit minden európai nyelvre lefordították, s az emberi nyomorú-

TURGENYEV IVÁN.

nek és főleg az igazságnak végtelen szeretete kell ahhoz, hogy valaki Dosztojevszky műveit olvassa, megértse. Ámde, a ki erre a magaslatra idővel eljut, annak végtelen gyönyörűséget szerez majd.

És ez a nagyszorgalmú ember, a ki szépirodalmi lapot szerkesztett, novellát, regényt írt folytonosan, végül ezzel a keserű vallomással tette le kezéből a tollat, s vált meg az élettől:

— «Egész életemben fáradtam és dolgoztam a mindennapi kenyérért, már-már azt hívém, hogy

ság nagy költőjének az utókor igazságot szolgáltatott.

*

Turgenyev Szergejevics Iván 1818 október 28-dikán Orel városban született. A család, melyből származott gazdag és előkelő volt; nem is végezte a középiskolákat nyilvános intézetben, hanem otthon. Francia nevelő tanította, mert Oroszországban hosszú ideig francia nevelése volt az előkelő családok gyermekeinek. Turgenyev otthon tanult meg francziául, németül, s jóformán

elfelejtette az anyanyelvét. Nem volt az ritkaság abban az időben, aminthogy nálunk is e század elején latin vagy francia és német műveltség járt a jobb módú családoknál.

Egyetemi tanulmányait Moszkvában kezdte meg, Szent-Pétervárott folytatta és külföldön fejezte be. Ez a külföldi, főleg berlini és svájci megolaszországi tartózkodás elhatározó befolyással volt Turgenyevre. Az oroszországi viszonyoktól egészen elütő élet hatalmas vonzó-erőt gyakorolt a költői lelkű ifjúra; európai nagy műveltséggel és új állapotokért való vágygál tért haza abba a hideg, elmaradott világba, mely őt oly nehezen tudta fölmelegíteni.

Néhány évig hivatalnok volt az orosz belügy-miniszteriumban, de két év múlva önkényt lemondott arról, s tisztán az irodalomnak élt. Eleinte költeményeket írt, később rajzokat, elbeszéléseket, még pedig ez utóbbiakat nagy hatással. «Egy vadász emlékiratai» című rajz-gyűjteménye egyike az orosz irodalom legszebb gyöngyeinek. A költő a természet jelenségeinek s az orosz köz-nép, kisebb birtokú nemesség képviselőinek a rajzában egyaránt utolérhetetlen mester. Valóságos rajongás fogja el, ha a természet, az orosz föld sajátos szépségeit festi ragyogó tollal és olyan megkapó hűséggel, hogy az olvasóját is oda varázsolja.

Majd nagyobb szabású műveket ír, a melyekben az orosz társadalmat ismerteti, reá mutat nagy erkölcsi erővel azokra a hiányokra, melyek Oroszországot a művelt Európa legsötétebb országává teszik. Így aztán ő is magára zúdította a hatalmasok haragját s nem kerülhette el a börtönt, melyben szerencsére csak egy hónapig szüldött. Későbbi művei is roppant vihart támasztottak hazájában; a regények alakjaiban élő és szereplő emberek hű rajzát találták s majdnem mindenki sértve érezte magát. Mert az igazság fáj az embernek, ha önzését sérti. A felháborodás oly nagy volt Turgenyev ellen, hogy körülbelül három esztendeig pihentette a tollat. Azután új erővel kezdett ismét dolgozni. Nem törődött azzal, hogy mit mond róla az orosz kritika, előtte írói eszményképül az lebegett, hogy korának a képét fesse meg okulással honfitársainak. Hogy ez a kép sötét, szomorú, arról Turgenyev nem tehetett.

Semmi sem magyarázza meg jobban, hogy minő óriási áldozatot kellett neki hoznia ennek az írói eszménynek, mint saját szavai: «... Az ember megtett mindent, a mit tehetett, dolgozott serényen, szeretettel, becsületesen... És mégis

undorodva fordulnak el tőle a becsületes lelkek; becsületes orozájukat a szégyen pirja borítja nevének említésekor».

Igy mostoha sors jutott a legnagyobb orosz írók egyikének osztályrészül saját hazájában.

Nem is maradt otthon. Nagyobb részt külföldön, legszívesebben Franciaországban tartózkodott. A külföld jobban, százszor jobban megbecsülte őt, mint hazája és nemzete. Művei az egész művelt világ közös kincseivé váltak, ő maga mint *elő halott* töltötte utolsó éveit, a halál, mely 1883-ban érte, megváltás volt reá nézve.

*

Nagy szív és nagy elme volt mind a kettő; nemzetének méltó dicsősége, az emberiségnek jötevője, mert minden *nagy író* szellemi örök-hagyója az egész világnak.

A BÉRES GYEREK.

(Egy falusi orvos jegyzeteiből.)

Faluhelyen az embernek az agya be szokott gypesedni. Mikor ezelőtt harmincz esztendővel ide jöttem, a pesti czimborák azzal búcsúztattak el, hogy

— Elmegy s meghal a világnak.

Van valami igazság a dologban. A világ nagy, változatos és káprázatos, a falu egyszerű, kicsiny és mindenekfelett hétköznapi. Itt a házam előtt óriási hársfák sorakoznak egymás mellé, nyaranta az országút pora leülepszik a sudarára, hamvas-szürkére festi a leveleket, aztán jön a zápor, hamarosan tisztára mossa és ez így megy évről-évre; ha kezdődik az októberi sár, behozzák a csizmámat s az májusig nem szakad le a lábamról. Hajdanta a pesti síma aszfalton, az utczák koczka-kövein sétálgatva, borzasztó lett volna még gondolatnak is, hogy félmászás csizmát kell majd hordanom, s húsz krajczárért kell a szomszéd faluba járnom beteg gyermek lázas fejét tapogatni, s parasztokkal veszekedni a miatt, hogy ne szegezzék be az ablakukat télire, hanem ha hideg is az az áldott friss levegő, csak ereszszték be a fülledt szobába...

A világnak meghaltam, igaz, a világ lármája ide hozzám csak meghalni jár, de hiszen ennek a sok világi lármának egyáltalában kár is volt gyakran megszületnie.

Néha-néha reám néz a toll, s biztat, hogy csak fogjam a kezembe, szántsak végig vele a papíron, s ha már én meghaltam a világnak, marad-

SZENT ISTVÁN A BOLDOGSÁGOS SZÜZ ELŐTT.

janak meg életemnek egynémely emlékei, melyek érdemesek lesznek arra, hogy más is elolvassa.

Ügyefogyott a kéz, mely írja, de abból a szívből, mely a kívánságot, az írás kívánságát megteremtette, nem apadt ki egészen a szeretet.

*

Hideg novemberi eső szakadt, Miháldi felől kergette a szél a felhőket, az utat szegélyező hatalmas jegenyék ide-oda hajladoztak. Csak az imént érkeztem meg a harmadik faluból.

Az ajtó előtt újra szekér áll meg zakatolva.

Ambrus, az öreg béres nyit be a szobámba:

— Alázatos tisztelettel kérem a téns urat, ha a Jóska gyereket megnézné. Elhoztam volna, de hogy a hideg szél fúj, nem mertük felrakni a szekérre, . . . az anyja nem engedte. Borzasztóan szereti a fiát.

A behordó szekérre széna volt összerakva, reá esikos rongy-pokrócz terítve, két görhes fakó volt eléje befogva.

— Gyerünk Ambrus!

Öt negyed óráig tartott az út. Az őszi eső elmosta a kavicsot az országút gödréből, szörnyen hepe-hupás volt, Ambrus nógatta a lovakat, s mire megérkeztünk, azt sem tudtam, hogy melyik a jobb, s melyik a baloldalam. No, de a ki a világnak meghalt, az ilyen kényelmes kocsikázáshoz immár hozzá szokott.

Az alacsony, vert padlójú béres házban feküdt a beteg gyermek. Nem lehetett több, mint hat esztendő. Olyan csodaszép gyermek volt, hogy a király is megirigyelhette volna.

Láztól piros volt a két orcája, a szemei pedig égtek. Az édes anyja ült az ágya szélén, egy mázas tában vizes rongyot csavargatott, s azt akarta a fejére tenni.

Mihelyt a fiú meglátott, erővel is fel akart ülni, hogy kezét csókoljon és illedelmesen köszönjön.

— Hadd el, Jóska, maradj te csak szépen feküdvé.

Megvizsgáltam. Erős tüdőgyuladása volt a szegény fiúcskának.

— Gyógyítson meg, tekintetes úr, . . . én szeretnék élni, hogy nagy úr legyek . . .

És én reá néztem a fiúcskának végtelen értelmes arcára, s minél tovább néztem, annál inkább éreztem szavainak igazságát. A szeméből kilobogott lelke, mely ily korán szárnyakat öltött . . . Talán a feje felett ellebegő felhők vagy valami csodálatos hatalom oltotta szívébe a vágyat:

— Én szeretnék élni, hogy nagy úr legyek.

Nem én, de a jóságos természet rántotta vissza a sir széléről, no meg az anya szeretete.

Az anyai szeretet! . . . Milyen sokszor s milyen nagynak láttam én ezt az életben. Leborulok előtte, s gyarlóságát érzem minden más földi dolognak. Az emberész minden alkotása hívságos e mellett. A nyomorúság hajlékában is ott világít és melegít a maga egész fenségében.

Ez a paraszt-fiú azóta gyakran járt el hozzám. Egyszer egy pár csirkét hozott, letette a konyhába, s azzal elment, máskor nagy kék kendőbe kötve körtét, almát hozott, s alig múlt el hét, hogy valami aprósággal ne kereste volna a kedvemet.

Ha útam a falun keresztül vitt, meg-megálltam a béres ház-előtt, benéztem. Jóskát egy öreg imádságos könyvbe mélyedve találtam.

— Mit csinálsz, fiú?

— Olvasok, tekintetes doktor úr.

— Értesz hozzá?

— Ismerem a betűket.

— No próbáld meg!

A fiú megtanult magától olvasni.

Megtörtént az is, hogy felvettem a szekérre, s magammal vittem. Útközben elbeszélgettünk. A kis mezitlábás fiú valósággal barátommá vált.

Kivallotta apránként nekem, hogy ő nem marad otthon mindig, hogy ő a városba megy, s a mennyi könyv a világon van, mind, de mind elolvassa. Hogy látta a tiszteletes úrnak a szobájában a vastag könyveket, melyekre arany betűk vannak festve, s azok neki módfelett megtetszetek.

— Mégis, mi szeretnél lenni, Jóska? — kérdeztem tőle egyszer.

— Hát . . . hát az, a mi a tekintetes úr. Azt szeretném, ha a világon minden betegséget meg tudnék gyógyítani, még a *szívfájdalmat* is.

— A szívfájdalmat, aztán miért azt is?

— Mert az édes anyám sokszor mondja, hogy nagy az ő szívfájdalma, a mikor én mesélek neki, hogy úr szeretnék lenni, hát csak könnyezik a szeme és fáj a szíve.

*

A falusi iskolában nem sokat szoktak tanítani, de ennél még kevesebbet szoktak tanulni. A rektor inkább szánt-vet, marhákat tart, a szőlőcskéjét műveli, mert abból úgy a hogy megélhet, a sok mosdatlan inges, gyűrött kalapú falusi gyereket télvíz idején feltarisznyázva elküldik az édes szülék, hadd tanulja meg az ábé-abot. Ha

ez a nehéz tudomány bemegy a fejükbe, az is jó, ha nem megy be, az sem baj. Mihelyt kitavasodik: ott vannak a libák, ott a malacok, ökrök, azokat ki kell hajtani mindennap a mezőre, már pedig oda kis leányka, kis fiúcska kell, természetesen csakhamar kiürül az iskola; a rektor úr is nézhet a maga kis gazdasága után. Őszig nem háborgatja őt tanítvány.

Pedig úgy néha-néha akadna a mezitlábás gyermekek között is világos eszű, tehetséges fiú, a kit bizony érdemes volna végig taníttatni.

Jóska, a béres gyerek is bekerült az iskolába. Bezzeg őt nem kellett kötéllel hajtani; nem is azért járt el, hogy az iskola udvarán a földhöz vergesse a pajtasait, hanem valóságos éhes buzgósággal és határtalan tanulás-vágygyal leste a szót az öreg rektor ajkairól.

Hőforgatagos napokon is elverekedett az iskoláig. Rongyból boeskort kötött a lábára s úgy indult el a tanyáról. Az édes apja eleget szidta: — Maradj itthon te gyerek, mert a szél a világ végére fúj.

Jóska nem maradt. Az édes anyja rendesen a pártját fogta:

— Már hogy ne menne szegényke, ha olyan nagyon szereti az iskolát, bizony elmenjen és tanuljon.

A vén rektor ilyenkor boszusan dörmögte:

— No, no, hát már effajta boszorkányos pogány időben is a nyakamra jársz, de hogy Jóska reá nézett az ő nagy, okos szemével, az öreg szelidebbre fogta a szót. Bevitte a jó meleg szobájába, s ott tartott vele külön iskolát.

Úgy belemelegedett a tanításba, hogy még az ökreiről, teheneiről is megfeledkezett.

Mert hiába, egy okos és figyelmes fiú mégis csak előbbre való az igavonó baromnál.

A rektor úr négy esztendő alatt megosztotta Jóskával még azt a kevés diáktudományt is, a mi hajdanában a debreczeni kollégiumban reá ragadt; s mikor a felsőbb iskolai hatóság parancsára tavasz utóján exáment kellett a fiúkkal tartani, meghívott engem, a tisztartó, ispán, kasznár urat, s én elcsaltam oda az öreg bárót is, az emberséges, jószívű öreg bárót, a ki immár húsz év óta elzárkózva élt, s nem törődött senki ember fiával, csak az óriási kertjével és ménesével.

Nekem pedig az motoszkált a fejemben, hogy azt a Jóska gyereket valahogy szárnyra segítem. Hadd lássa az öreg báró, hogy a hajfejű paraszti gyerekekben is van ész, olyan isten kegyelméből való nagy ész, melyet kár parlagon hagyni.

Az öreg báró a kedves vizsláját is elhozta az exámenre. A kutya ugyan nem való ilyen parádés alkalommal az iskolába (talán máskor sem), de hát olyan nagy úr azt tehette a maga úri dominiuma területén, a mi neki tetszett.

Az exámenen az a hallatlan dolog történt meg, hogy mikor a Jóska gyerek felelt, a vizsla elkezdett nyugtalanzkodni, az öreg báró pedig így szólott a fiúhoz!

— Megállj gyerek, hadd hajtsam ki előbb ezt a kuttyát!

És a báró kihajtotta a kedves vizsláját, s nagy figyelemmel hallgatta a béres gyerek talpraesett feleleteit.

A végén pedig hajtogatta a fejét, hozzám hajlott és a fülembe súgta:

— Ebből esinálunk valamit, doktor!

Ez a néhány szó eldöntötte Jóska sorsát.

Áldottak legyenek azok a nagy urak, a kik a kellő időben kinyújtják jótévő kezüket, hogy felistápolják a szegény ember gyermekét. Régi időknek tisztes hagyománya ez, s a régi idők papjai, írástudói között mindig akadtak szegény fiúk, kiket nagy urak jóakarata segített a boldogulás útján.

*

Húsz esztendővel utóbb a doktori portára egy ifjú orvos költözött be, a ki híres egyetemeken tanult, tudásban gazdagon jött haza, egy hófehér hajú béreshez szállott be — az édes apjához.

Az öreg báró már tíz éve pihent a családi sirboltban, de a fiai éltek, s barátságos kézzorításal fogadták az új — uradalmi orvost.

Én pedig, most is, mikor e sorokat írom, büszke vagyok az utódomra.

Jóskáról, a béres gyerekről ezeket akartam elmondani.

SZLÁVY JÓZSEF.

(1818—1900.)

Sorjában dülnek ki azok a jelesek, a kik hazánk történetének utolsó ötven évében nagy szerepet játszottak. A kegyelet megemlékezik róluk, mert ők voltak legkiválóbb munkásai annak, hogy ma örvendhetünk a békességes állapotnak.

Szlávy József, kinek arczképét mai számunkban bemutatjuk, érdekes bizonyosága annak, hogy miként juthat valaki szorgalmával és tehetségével a legmagasabb állásra. Mert könnyű azoknak a pályafutása, a kik úgyszólván bele-

születnek a nagy méltóságba, de annál nehezebb azoknak az osztályrésze, kiket a *munka* emel.

Szlávy József ez utóbbiak közé tartozott.

Mint bányatörvényszéki hivatalnok kezdette a negyvenes évek elején, s utóbb a miniszterelnöki székben találkozunk vele. De míg ide juthatott, hazánk történetének legválságosabb korszaka zajlott le: a *szabadságharc*. Három generáció látta Szlávy Józsefet; az egyik a *régi* Magyarországa volt, mely épen akkor kezdett forrongani

SZLÁVY JÓZSEF.

és átalakulni, mikor az ifjú bányahivatalnok nyilvános működését megkezdte; a második a szabadságharc és az elnyomatás szomorú koráé, mely Szlávyt a hazafiak és martírok sorában látta, mert neki is meg kellett szenvednie azért, hogy magyar volt, mint annyi soknak abban az időben. A harmadik az új Magyarország generációja volt. Szlávy, mint javakorbéli ember, munkássága legértékesebb kincseit hozta a haza oltárára. A bányagazgatóból, s egykori kormánybiztosból előbb államtitkár, majd miniszterelnök és pénzügyminiszter lett. A legválságosabb időkben állott a magyar kormány élén, s valóban szeplőtelen jellemnek és kipróbált hazafiúnak kellett lennie, hogy polgártársai bizal-

mát meg tudta nyerni s meg tudta tartani akkor is, midőn a miniszterelnöki bársonyszékét odahagyta.

Mikor a nyilvános pályáról lelépett, a *koronázói* méltósággal tisztelték meg, de még azután is szüksége volt a nemzetnek reá. Előbb a főrendiháznak alelnöke, majd elnöke volt, s böles nyugalmával, tapintatosságával töltötte be tisztjét.

Ezelőtt négy évvel, tehát *helvennyjolez* éves korában vonult végképen vissza. Mint valódi böles, falura költözött, zsitvaujfalvi jöszágán éldegélt a tiszteletreméltó agg. Csöndes magánya szemlélődésre alkalmas volt. Munkás életének alkonyát megaranyozta az a tudat, hogy életében mindig beesülettel és hazafias kötelességtudással szolgálta hazáját és nemzetét.

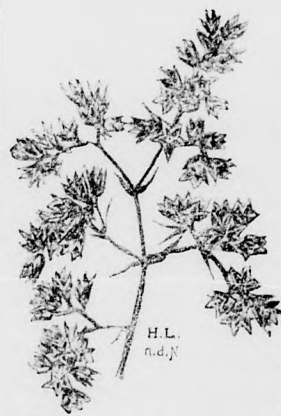
Immár ott pihen a családi sírboltban és szelleme társalkodik a nagy idők többi elköltözött szellemeivel. A szebb és boldogabb Magyarországról álmodnak végnélküli álmot, s nemes példájukat reánk hagyták, hogy merítsünk abból lelkesedést és kitartást mi gyöngye utódaik.

Áldassék mindenha tisztelet az ő emlékének!

A puszta és a tópart.

Homokos útra értünk, mely az *erdei fenyőerdőt* kelet-nyugati irányban hasítja. A talaj, melyen állunk, nem tiszta homok, mert ha kevés vízzel megnedvesítjük, pépes tömeggé válik, mely a

napon ismét gyorsan megszárad; holott a puszta homok-földje a vizet nyom nélkül át-bocsátja. A föld tehát homokagyaggal keverve, *agyagos homok-föld*. A fiatal erdő mintegy nyolcz éves lehet. Balfelől a fácskák még nem érték el a férfi magasságát, jobb felől azonban már valóságos óriások baloldali testvéreikhez képest, három-négyszer akkorák. Virágzanak. A kén-sárga porzós barkákra, melyekből minden fuvalomnál valóságos

Szkleranthus-fű, Scleranthus perennis.

porfelhő száll fel, könnyen rátalál szemünk. A tegnapi eső jól lemoshatta a barkákat, mert még ma is valóságos sárga porréteg fedi a földet. Bizonyára ez szolgáltatott a népnek okot a kén-esőről szóló mende-mondára. A termő virágok, *zöld tobozok*, melyek később megbarnulnak, és pikkelyeik megfásulnak s melyek alatt a szárnyas

Porezfü, Herniaria glabra.

magvak ülnek, a porzós virágok fölött foglaltak helyet s a szem már nehezebben veszi azokat észre. Tehát itt is a szélnek kell a virágport a magasba vinnie és a beporzást eszközölnie. Mily kevéssel éri be az *erdei fenyő!* Mily sovány homokföldben nő és mégis jól érzi magát. Hiába kísérlette meg a gazda, hogy ezt a földet is megnyerje gazdasági növényeinknek. A rozs, a zab csak úgy tengődnek benne. Még a kevéssel beérő burgonya is csak amúgy lassan lát hozzá a növéshez. És az erdei fenyő ebben a rossz talajban is, még pedig az emberi kéz munkája nélkül, oly tetemes magasságot ér el. Évek múlva ez az erdő már tekintélyes jövedelmi forrásul fog szolgálni. De még a gaznak sem nagyon izlik ez a talaj. A *fű-neműek* közül csak a keményebb füveket, s azokat is csak szórványosan találjuk; azonkívül a *szkleranthusz-fűvel* (Scleranthus perennis), kemény, durva leveleivel és apró, semmit sem mutató virágaival; a *porzfüvel* (Herniaria glabra), melynek ágacskaik zöld, erősen fénylő magvakkal sűrűn meg vannak rakva; a vörös virágú és erősen illatozó *kakukfűvel*, mely valóságos párnákat képez; a szürkés-kék virágú *jazionét*, a vesszőformájú *mezei ürmet* és a már ismeretes *hegyeslevelű sósokát*; valamennyi *apró és keménylevelű* növények. Egy más csapatja a pusztai növényeknek az *erősen szőrös* növények; az *ezüstszínű pimpó*, a *szőrös bükköny*, a *mezei lóhere*, a *valódi egérfülfű* és a *parlagi gyopár*, meg a *mezei fonálfű*. Akár csak a legfinomabb, selymes nemezéből készült volna ennek, a sikon növe gyopárnak gyapjas meze. — Elég furesa, hogy a gyapjas mezzel fedett testvérek közt szőrtelen, erősen fénylő, vastag és húsos levelű *pozsgás növényeket* is, így a *borsos kövérfűvel* és a *háblevelű kövérfűvel* találjuk.

Árnyékos helyeken a *mohok* telepedtek meg. Ezek az idősebb erdőben összefüggő moh-párnákat képeznek. És a hol a mohok fellépnek, ott már a talaj is megjavult; és csakugyan, itt a homokos földet vagy 4 cm-nyire termőföld fedi. Ez csak a növények korhadt hulláiból képződhetik s azzal a sajátsággal bír, hogy a magába szívott nedveséget lassabban párologtatja el. Különösen nedvesnek, nyirkosnak találjuk a földet a moh-takaró alatt; mert a mohok roppant sok vizet tudnak magukba felvenni s így a talajt is, a hol tanyát ütnek, folytonosan nedvesen tartják. Turkalásnál könnyen ráakadunk az *erdei fenyő gyökereire*; mert ezek közel a földfelülethez s ahhoz laposan csekély mélységben huzódnak; de ép azért könnyen ki is húzhatók.

A megjavult talajban már jobb földben termő növények is találhatók, így a *malársósi*, több-

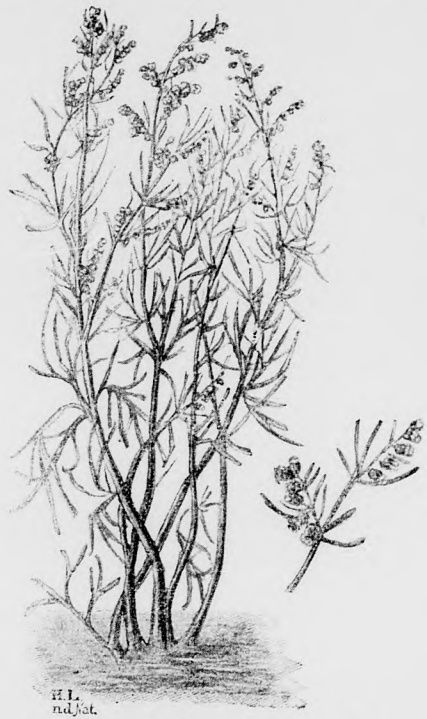
féle *csengetyűke*, *vad petrezselem*, *májfű*, *ölyv-haraszti*, mélyebb és azért nedvesebb helyeken a *boglárka* és a *májusi gyöngyvirág* különböző nemei. A *lonczera*, *málna*, fiatal *berkenye fácskák*, *mogyoró*, *gyertyánfa* és a *fekele nyárfa* cserjék alakjában fordulnak elő. A gyertyán- és nyárfa a szél hozta ide. A földön nagy számban találunk finom repülő készülékekkel ellátott nyárfa-magot, melyeket a fuvalom az erdő távolabb eső helyeiről fujt ide. A gyertyánfa nehezebb magvait csak a hevesebb őszi és tavaszi szelek hozhatták ide. Mind e cserjéknek ősszel lehulló lombja és a mindenféle gaz hullái évről-évre javítják a talajt. Ha majd évtizedek vagy századok múlva ez erdőt letarolják és annak helyén szántóföldek keletkeznek, akkor ez a talaj bizonyára bőséges termést fog hozni. — Erdőkben gazdagabb országok termékenyebbéghajlatnak örvendenek, mint az erdőtlenek. A sűrű növénytakaró visszatartja a harmat nedvességét és elősegíti a felhőképződést és esőt. Dalmátországban, Isztriában a Karszt régmegboszulta magát, hogy a hegyek lejtőiről letarolták az erdőket. Az azelőtt termékeny hegyi völgyek örökösen ki vannak téve a zord *bórának*. A kevés eső okozta rossz termés majdnem minden évben napirenden van ott. Ujabb időben látjuk ilyen terméketlen vidékek keletkezését Déli-Oroszországban, a hol az erdők tömérdek területeken áldozatul esnek egyesek oktalán kapzsóságának. Nyílt lapályokon azonkívül védelmezik az erdők a vidéket *elhomokosodás* ellen. Így északi Németországban, miután az erdőket kiirtották, nincs semmi, a mi az északi szeleknek útját állhatná, minek az lett az eredménye, hogy a keleti tenger mentén előforduló homok-zátonyokat a szél felkapja és messze területen nemesak réteket és szántóföldeket temetett el, hanem helységeket is. Azért boldog az ország, a hol az erdők irtását a törvény szabályozza.

De a természet is segítségére van az embernek,

Ligetike, Oenothera biennis.

hogy a pusztaságokból idők multával megművelhető talaj válják. A mint látjuk, a be nem fásított s paragon heverő homokos mezőkön a fent elősorolt pusztai növények már meglehetősen lábrakaptak. Különösen a szkleranthusz-fű, porczfű és a szívós életű, valódi egérfüfű szőnyegként vonják be az elterülő síkságot; a kakukkfű és a kövérfü a sűrű-kefe alapba vöröses vagy erősen fénylő sárga arabeszkeket hímeznek belé, a Canadából származó s most mindenütt előforduló *küllőrojt* (*Erigeron canadensis* L.) alacsonyabb társai közt már tetemesebb magasságot ér el és a jásione szürkés-kék gombvirágzataival, a Virginiából származó *ligetike*, nagy, sárgás színű virágaival szerény társaságukban valóságos dísznövényekként

A mezei üröm, *Artemisia campestris*.

helyezkedtek el. Igaz, helyenkint semmi nyoma a fejlettebb növényeknek. De a homoksíkságon mégis a *növényzet első kezdete* már megvetette lábát szürkés-fehéres zuzmók alakjában. Most látszólag nincs élet bennök. De minden tartósabb eső felébreszti őket újabb életre. Akkor felduzzadnak s kocsonyássá válnak. És ha annyi idejük akad, nagy tevékenységet fejtenek ki életükben. Az alacsonyabb bozót felfogta porban sok szerves testmaradvány van, különösen virágpor; ez nedvességben rothadásnak indul s ily állapotban táplálékul szolgál e fejletlen növényeknek. Erre gyorsan hozzáfognak a növésehez és létrehozzák fiatal magzataikat. A legközelebbi szárazság ezeket a porfinomságú csirácskákat szabaddá teszi, a szél felkapja és millió meg millió számban más tele-

pülési mezőkre viszi. Olyan egyszerű az életmódjuk ezeknek az apró növényeknek s oly kevéssel érik be, hogy sem a szárazság, sem a tél hidege nem ölheti meg életüket. Sőt ősszel, midőn egyéb növények már érezvén a tél közeledtét, pihenőre szállnak, addig ezek csak most készülődnek jelentős tevékenységre.

Joggal lehetne ezeket az igénytelen növényeket a magasabb rendű növényvilág előharcosainak neveznünk; mert rothadó hulláikból keletkeznek a termőföld egyes szemecskéi, melyek idővel már annyira megjavítják a homokpusztát, hogy abban már jelentékeny pusztai növények is tenyészésnek indulnak. Ezek mellett itt-ott megjelenik egy-egy fenyőféska is, mely bizonyára a szél által odavitt magból nőtt ki, vagy alacsony nyárfaeserje kis, zöld oazist alkot. Valamely madár borókamagot visz közéjük; egy szóval a pusztá befásítása természetes módon veszi kezdetét. A termőföld vastagszik, és a mohok, a magasabb rangú növények természetes nedvesség-gyűjtői, telepednek meg.

A pusztá képe lassan-lassan változni kezd, újabb fajú növények jelennek meg, a *közönséges csarap* (*Calluna vulgaris* Salisb.), mely szürkés, kemény leveleivel és késő nyáron nyíló szép vörös színű virágpompájával különös díszére válik a pusztá pusztának. Tavasszal pedig ott találjuk a magas termetű esengetyűkét, sokféle sárga-virágú fészkeseket, százsorszeppet és másokat. Méhek és dongók körülrajazzák a gazdagon terített asztalt.

(Vége köv.)

Érdekes apróságok nagy férfiak életéből.

Heinéról és Hugo Viktorról azt mondják, hogy valamely társaskoesi tetején ülve szerették műveik tárgyát kidolgozni. Míg a házak, a jövő-menő emberek változatos képe föl- és letűnt a döcögve haladó kocsin ülők előtt s az emberek zaja zsongott fülükbe.

Id. Dumas Sándor (1803—1870), francia regény- és színműíró, iszonyú sok pénzt szerzett műveivel, de még sem tudott zöld ágra vergődni, mert javíthatatlan *tékozló* volt. Halála előtt megszámlálta pénzét: 40 frankja volt. «Lám — mondá humorosan — tékozlónak neveztek, holott kétszer annyit hagyok hátra, mint a mennyit örököltem». Nem is esoda, hogy nem gyűjtött vagyont — sokkal jobban szerette a társaságot és víg életet, sem hogy el ne fogyhatott volna jövedelme. Hogy mennyire szeretett jól enni — ime bizonyítékul egy kis történet. Dumas utazott. Egy állomáson tekintélyes vidéki úr szállt be s józúen el kezdettek beszélgetni. Dumas páratlan szelleme csak úgy sziporkázott. Útitársa annyira megkedvelte, hogy a következő nagyobb állomásra étkezés idejében jutván — kérte, legyen vendége. Dumas elfogadta a meghívást s pompás ebédet rendelt. A mint hozzáfogott, a bankár s Dumas között a következő párbeszéd fejlett ki:

- Nemde uram, ön párisi?
- Dumas igenlőleg intett.
- Ismeri D. barátomat?

VEGYES.

Számóriások. Kevesen tudják, hogy a «millió», melylyel ma csak úgy dobálódzunk, tulajdonképp századunkban lett közkeletűvé; addig megelégedtek az emberek az ezrekkel és százazrekkel is. Az irodalomban a «millió» mint számnév, csak a XIV-ik században fordul elő először. Az ezer millió, vagyis milliárd elnevezés pedig egészen új keletű; a csillagászok tanították meg rá az embereket; de csak az 1871-iki német-francia békekötés, illetőleg a francziákra rótt reneteg hadisarcz (ötezer millió franc) óta lett közkeletűvé. A csillagászok könnyen elmondják, hisz ők még billiókban és trilliókban is beszélnek; de ezeket a közönséges ember el sem tudja képzelni, megszámlálásukra pedig egy emberélet is kevés.

Régebben is volt azonban szó rendkívül nagy számokról; különösen a keletiek képzelődésében gyakran fordulnak ilyenek elő, természetesen inkább csak általános, elmosódott formában. Egyetlen irodalomtörténetileg kimutatható szereplésük a nagy számoknak az, midőn egyik indiai elbeszélésben a sakkjáték felalálója a sakktabla minden kockájára kétszer annyi búzaszemet kér, mint az előzőre, a miből ez a reneteg összeg jó ki: 18,446,744,073,709,551,615, azaz kerek számmal 18 1/2 trillió. A ki ezt nem hiszi el, próbálja meg, számítsa ki.

Mily könnyű a matematikai formulákkal óriási nagy számokat aránylag röviden leírni, legjobban abból láthatjuk, hogy már három számjeggyel oly nagy mennyiséget tudunk megjelölni, hogy azt kiszámítani és pontosan feljegyezni egy embernek csaknem lehetetlen. Ez a három számjegy a hatványozott 999, azaz kilencz egység kilenczszer megszorozva önmagával s ez ismét kilencz ízben sokszorozva minden előzővel. Már az első rész 99, azaz kilencz kilenczedik egész hatványa 387,420,489-et tesz, azaz közel 400 millió egységet. Ha ezt ismét kilenczedik hatványra akarunk emelni, legalább 369 millió számjegy jönne ki, azaz oly óriási mennyiség, melyet kimondani sem tudunk, mert a billiók és trilliók is egészen eltöprelnek mellette. Tisztán arra, hogy valaki ezt az eredményt papírra, vagyis jobban mondva egy vaskos könyvbe beírja, körülbelül öt évi szakadatlan munkára volna szükség, ha az ember 2 másodperc alatt öt számot ír le. Ha ezt a számsort egyévtében írhatná le valaki, Klondyktől le Dél-Amerika végső csücséig minden talpalattnyi földet tele írhatna apró betűkkel s még akkor sem volna a sorokat, hogy csak egy milliméter távolság volna a két sor között, a 369 millió számjegy egy 200 méter hosszú és 100 méter magas óriási táblát töltene meg.

Ebből az egyszerű példából is láthatjuk, mennyire szükséges volt a számtani rövidítések feltalálása. Hiszen a 9-et negyed, sőt ötödizben is lehetne önmagával hatványozni; de ezen felül még kisebb műveletek is elvesztik áttekinthetőségüket, ha nincsenek számtani rövidítések.

Egy másik módja a nagy számok érthetővé tételének az, ha nagyobb egységet veszünk összehasonlítással. Különösen a csillagászatban látjuk ennek a hasznát. Minden fizikai tankönyvben benne van, hogy hány millió és billió mérföld távolságra van tőlünk a nap, vagy valamely más csillag. De ez a mérték csak a legközelebbi égi testeknél lehet némileg tájékozató; ha kissé távolabb megyünk, szükségünk van a mérföldnél sokkal nagyobb alapegységekre s ilyenül használják a csillagászok azt az utat, melyet a fény-

Dumas ismét intett, hogy ismeri.
— Hogy van az én kedves barátom?
— Meghalt.

A bankár szomorúan beszélt a megboldogútról s tovább kérdezősködött:

— Hát L. barátomat ismeri-e?

Dumas intett, hogy ismeri.

— Jövedelmező-e az üzlete?

— Meghalt.

— Ejnye, szegény barátom. Ime tehát ezt sem láthatom többé. No de ha a napokban Párisba megyek, legalább harmadik jó barátomat meglátogatom. Nemde P.-t ismeri?

Dumas intett, hogy ismeri.

— Mivel foglalkozik mostanság?

— Meghalt.

A bankár elsíratta harmadik barátját is, s akkor fizetett és ismét elhelyezkedtek a kocsiában. Megint el kezdette emlegetni az ő megboldogult jó barátait.

— Szegény D. barátom, hát nem lát többé gyermekkori játszótársad soha.

— Hát mért nem keresi fel?

— Ha meghalt?!

— Dehogyan halt, négy nappal ezelőtt vígan mulattunk egy társaságban.

— No ez már derék, de L. barátom mégis csak elköltözött...

— Annál több esze van, két hete adta férjhez egyetlen leányát igen kedves emberhez. Kitűnően érzi magát.

— Különös, de szegény P. ugyancsak hamar költözött el az élők sorából.

— Még csak az kellene. Pompás üzleteket köt s bankháza folyton emelkedik.

— De hiszen ön mindháromról azt mondta, hogy meghalt?

— Mikor mondtam én azt?

— A mikor ebédeltünk.

— Ó édes uram, mikor én eszem, akkor rám nézve az egész világ — meghalt.

AZ ISKOLA VILÁGÁBÓL.

A nagyváradai premontrei főgimnáziumban jun. 25—27. napjain volt az érettségi, szóbeli vizsgálat. Jelentkeztek 29-en; *jelesen* a következők érettek: *Ritoók* Emma, *Fehér* Adolf, *Pataki* Arnold, *Prág* Ferencz, *Rotter* Salamon; *jól* érettek: *Baly* L., *Bart* J., *Bresztovszky* E., *Gyepes* J., *Kovács*, *Munch* Sz., *id. Papp* J., *ifj. Papp* L., *Puskutz* M., *Zigre* M. Javító vizsgálatra kettőt, a teljes vizsgálatnak megismétlésére egyet utasítottak.

A *körmöczbányai* m. kir. állami főreáliskolában június 16—18. napjain tartották meg az érettségi szóbeli vizsgálatokat *Dunay* Ferencz tankerületi főgazgató elnöklété mellett. Vizsgálatra 26-an jelentkeztek. Kettő *jelesen* éret: *Balázs* István, *Schreiner* Jenő; *jól* érettek a következők: *Berger* Ármán, *Brauer* Odón, *Emödi* Géza, *Knöpfler* Gyula, *Lehoczky* Aurél, *Schindler* Sándor, *Töttösy* Béla, *Turczar* Ede, *Valaska* Ferencz és *Weisz* János. A szeptemberi javító vizsgálatra négyet utasítottak.

A *nagyszalontai felsőbb tanuló ifjak* e hó 4-dikén sikerült zártkörű táncvizsgálatot rendeztek a nagyszalontai «Népkert»-ben. A befolyt tiszta jövedelem a Nagyszalontán létesítendő főgimnázium alapját gyarapította.

Lipčey László, a nagyváradai gimnázium egyik jeles tanulója július 17-dikén meghalt.

sugár egy perc alatt tesz meg, avagy a föld és nap közt levő távolságot. A számok ez óriási kigúnyolják az emberi képzelő erőt.

FEJTÖRŐ.

Rovatvezető: Csizsár József.

Számítási kérdés:

Valaki három egyenlő nagyságú ruhát készített; a második ruhához két méterrel több kelme kívántatik, mint az elsőhöz, mert a kelme egyharmad méterrel keskenyebb, mint az első ruhánál használt kelme; a harmadik ruha ellenben $2\frac{2}{3}$ méterrel igényel kevesebb kelmet, mint a második ruha, mert a harmadik ruhának kelméje fél méterrel szélesebb, mint a másodiké. Hány méter és mily szélességű kelme kívántatik az első ruhához?

Földrajzi kérdés:

Mi a neve azon népfajok egyikének, melyek Anahuac, vagyis Mexico földjét lakták, a spanyolok hódításai korában? Történelmi emlékeik XI—XII. századig nyúlnak vissza; északról vándoroltak Mexikóba, az ottani lakosságot legyőzték s a földet meghódították; roppant birodalmat alapítottak, melyet később a spanyolok döntöttek meg; utódaik nagy számban élnek ma is Mexikóban.

Képrejtvény.

Megfejtési határidő 1900. augusztus 26.

A 45. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:
Számítási kérdés: $\frac{5}{x} + \frac{15}{2y} = \frac{1}{4}$; $\frac{15}{x} + \frac{75}{2y} = 1$;

miből $x = 40$ és $y = 60$. Földrajzi kérdés: Adakáleh (Új-Orsova). Történelmi kérdés: Aubry de Montdidier. Természettudományi kérdés: Bagoly (strigida). Képrejtvény: Földmívelés.

Hehesen fejtették meg: Szinyey M. Zsigmond, Szauer József, Róth Ottó, Matusik István, Borosnyay Oszkár, Láng Aladár, Jávör Jenő, Kutlik Félix, Rosenbaum Ernő, ifj. Molnár Kálmán, Niegreis János, Labancz László, Littomericzky Nándor, Aczél testvérek, Jakabb Gyula, Kóri Endre, Géczy Géza, Rubner György, Erdei Vilmos, Prágyik Flóris, Pethe Jenő, Pap Sándor, Ács Nagy István, Jurenák Géza, Krepelka Ferencz, Lustig Henrik, Herzeg Albert, Milhofer Gyula, Teesz Lajos, Unger Károly, Szegő Endre, Betegh István, ifj. Izsák Gyula, Novák János, ifj. Mayer Ottó, Várnai Árvéd, Ditrichstein Viktor, Riesz J. Béla, Lőrincz Ferencz.

A kitűzött könyvjutalmat, Lamb: «Shakspere mesék» cz. könyvét Kutlik Félix előfizetőnk nyerte el Pozsonyban, Vadászor 14. sz.

SZERKESZTŐI TELEFON.

Azok az előfizetők, a kik a párisi diákok arcképes levelezőlapjára beküldötték a negyven fillért, kissé legyenek türelemmel, mert Páris egy kissé messze van Budapesttől, s előbb egy bizonyos számú megrendelőnek együtt kell lennie, csak úgy küldhetjük el a pénzt, s csak azután küldhetik ők a levelezőlapokat.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

J. B. Előjegyeztük, majd szeptemberben tudatni fogjuk, hogy besorozhattuk-e a tudósítók sorába. Az esztergomi ünnepélyre elmenni szép és kívánatos dolog, ha gyalog teszi meg az utat, annál dicséretesebb. Ez az ünnep nagyjelentőségű, nem kell semmiféle felekezeti-séget belevegyíteni. A magyar ifjúság lelki műveltségére törekedjék, s a szeretetet vallja. Csak menjen el Esztergomba, s a nagy idők szelleme hassa meg ifjú, fogékony lelkét. — Szabadka. Küldje be, s igyekezzék, hogy ezentúl rövidebb levélben mondja el a mondani valóját. Levele nagyon terjedős. — R. (Belovár.) Szép magyarosítást kérdez tőlünk? Valószínűleg a nevének a magyarosítását érti, nos hát minden név szép, minél egyszerűbb, annál jobb, ne érezzék meg rajta, hogy keresgélte. Lehet: Szabó, Kovács, Kőmives, Szijártó, Kis, Nagy stb. Jutalomkönyvet nem kaphat, mert nem szolgált rá; nem szokták ám ingyen osztogatni. Hűség munkával kell reá szolgálni. — L. K. Köszönjük szíves buzgókodását, de azokra az úgynevezett dolgozatokra szerkesztőségünknek nincsen égető szüksége. Ha ön a témáit a saját gyönyörködtetésére megírja, helyes dolgot cselekszik, s a privát oktatója majd átolvassa. Mit gondol, minő lenne egy olyan ifjúsági lap, melyet csupa magántanulók írnának tele! — Singer Gyula. Megkaptuk és alkalomadtán sorát kerítjük. — Bohrandt Lajos. Ajánlközását annak idején figyelembe fogjuk venni. Ezt az ügyet szeptemberben intézzük el. — F. S. (Kolozsvár). Az ilyen fordítások megjárják stílygakorlatnak oda haza, de a nyilvánosság nem való nekik. Szép és dicséretes, ha fordítgat, de nem szükséges mindjárt postára tenni és nyomdafestékre számítani. Majd később, . . . jóval később. — Homéros. Ön a Schiller «Keztyü»-jét nem le, hanem kifordította, már pedig a kifordított keztyű szemre sem szép, felhúzni sem való. Az erőnek czéltudatos felhasználása a biztos siker, Schillert csak igazi poéta tudja lefordítani, önben még csak a jóakarát lehet meg ilyen munkához. — Ifj. Balkányi Kálmán (Nyir-Balkány) szívesen cserél képes levelezőlapokat olvasórsaival. — Kiváncsi. Rupp Kornél «Ezer magyar írásbeli feladat» című könyvét a Franklin-Társulat kiadóhivatalában kaphatja meg. — Spatz Ö. Egyik előbbi üzenetünkben megtalálja. Verne nem ad ki lapot, csak főmunkatársa a Hetzel kiadásában megjelenő lapnak. — O. G. Ha Pestre feljön, látogasson el a szerkesztőségbe. Versének a befejezése lapos, egyébként szép verselőkészsége van, s némi változtatással ennek is sorát kerítjük. — E. J. Az ilyen dolgozatoktól az önképzőkör bírálói nem várhatnak önállóságot, mi sem vagyunk ennyire követelők. Jó igyekezetét megdicsérezzük, de beküldött dolgozatát a tárgy természete miatt nem közöljük. Középkolai tanulóknak az élet-filozófiáról még fogyatékos ismerete lehet, s az ilyen költemény-fejtegetések rendszeren túlzásba tévednek, mert minden sorban bizonyos czélt az utalajdonitanak a költőnek. Annyit konstátálunk, hogy ön szeret olvasni és gondolkodni, mindakettő fontos dolog, s lassankint biztos ismeretté izmosul az, a mit most mások műveiből szemenként szedeget. — B. E. Előbb ortográfiát, aztán adomát! Lépet és tudot . . . ejnye, ejnye adomafró barátom, hát illik ez? — Fehér László. Az a szabadságharczbeli ballada, a melyet ön beküldött — legyen utolsó e nembeli kísérlete. A balladafírás nem utolsó foglalkozás a világon, de úgy hiszen e nélkül is lehet valaki derék, jóra való, becsületes ember, mit gondol? Különben két jó rimet találtunk a versében és ennek egész szívünkkel örültünk. — V. gimnázista. Olvassa el az előbbi három szám szerkesztői üzenetét, abban megtalálja az önt érdeklő feleletet is. Ha jogász akar lenni, tanulhat görögptól is. — 1848. sz. előfizető. Ara 4 korona 80 fillér. Irjon ez ügyben a «Tanulók Lapja» kiadóhivatalának. — Roth Ottó. Ha a kiadóhivatalban elfogyott, akkor nehezen találja meg másutt. Szerencsekívánatát köszönjük. — Deszkásy Boldizsár. Lehet. Meleg sorait köszönjük. — Ifj. Molnár Kálmán. Tévedés. A fölösleges példányokat küldje vissza, mert azokra esetleg szükség lesz. — Perseus K-r. Hadd lássuk, csak küldje be.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott középkolai ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre --- 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre --- 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre --- 9 kor. 60 fill.		Kéziratokat nem adunk vissza.
Mejelenik minden vasárnap.		

Gondolatok az iskolaév végén.

Nem kell megijedni e komor igéktől, s nem kell szomorúan gondolni arra az időre, mely immár ma-holnap bekövetkezik. A két hónap eltelt, csak néhány nap hija van már, s kezdődik a munka.

Nem is nehéz, nem is ijesztő a munka; vár a sok ismerős arc az ódon vagy monumentális épületek falai között, megnépesedik a folyosó, előbukkan az iskolaszolgának az arca, az üres termekben katonás sorrendben ott állanak a padok. Legfeljebb valamely irtalmatlan kéz levakarta, lesúrolta róla a nevünket, a mely pedig egy álló évig a halhatatlanság reményével kecsesgött minket. A dicsőségnek ez a legeslegesőbb fajtája, s hova-tovább növünk-növekedünk, megfakul az ilyen dicsőség ábrázata is.

Csak vissza-vissza, elszéledt kis sereg! Kezdődik a csata, melynek egy év múlva ismét diadalal kell végződnie, sok ilyen tizhónapos csatára lesz még szükség, miglen a legnagyobb csataterre, az élet küzdőterére fogunk kilépni, holott erős fegyverekre és vértezett mellre van szükségünk.

Fel a fejjel én bátor seregem, ne lássak egy katonát sem, a ki csak úgy immel-ámmal készül a csatába. Hadd lobogjon a zászló, hadd villogjanak a szemek, hadd hevüljön a szív és szomjú-hozza a lélek a tudást.

Úgy szeretnék én is ott lenni köztetek és kezdeni újra a munkát a remények egész tengerével, a bizodalomnak tisztaságával és az ifjú lélek örök, nagy hitével. És olyan volna lelkem, mint a szomjú föld, mely a harmatot várja, mint az ifjú sas, mely a magasságba tör, s a napot nem féli.

Látni csupán a maga örömét, s a holnap kicsinyes gondját: ez a földön a legnagyobb boldog-

ság; körében lenni azoknak, a kik szerető gondal öröködnék felettünk, s a kiknek szemébe az öröm könyjét fakasztja minden kicsiny hír, mely előhaladásunkról ad számot: ez a legnagyobb meglegedés. Olyan kevés az, a mit tennünk kell, hogy ez a boldogság és ez a meglegedés osztály-részsünkkel legyen!

A nagy gondoknak árnya, mely felhővel takarja a kenyérkereső apa homlokát, eloszlik, ha reánk néz, skiolvassa szemünkéből a háladatos szeretetet; a köny, melyet sejtelem és kínos aggodalom sajtol ki az édes anya szeméből, fénylő tükörré válik, ha anyai szívének, mi, jó gyermekei valami kis örömet szereztünk.

Volna-e köztünk olyan ifjú, kit nem lelkesít a tudat, hogy a munka, melylyel az önmaga leendő boldogulásának az útját egyengeti, egyttal öröme és boldogságnak forrása a szülők számára?

Az a kis világ, mely az iskolába visszatérő ifjút fogadja, a legszebb világ; ott csupa egyforma polgárok vannak; ott szövődik az első barátság, mely gyakran végig kíséri az embert egész életén át; ott támadnak szívünkben a nagyratörő vágyak, özönével zúdul reánk a remény fájának virága — szívünket az ifjúság tavaszának lehellete érinti, s a kicsiny bánatok csak arra való, hogy a kicsiny örömeiket annál tisztábban a maguk egész teljességében élvezhessük.

A tisztas Munka úgy fogad, mint hős bajnokait, komoly arca földerül, s az ifjú sereg boldog, mert tettrevágyó és előre törekvő. Nekünk magyar ifjaknak még százsorta nagyobb kedvvel, buzgósággal és szorgalommal kell tanulnunk, mint más nemzetek fiainak, mert mi olyan kevesen vagyunk, minden egyesre közülünk tiz-húsz más nemzetbeli ifjú jut, s nekünk fel kell velők vennünk a versenyt.